

Åsa Johnson
Utredare

Beslut om mall för allmän studieplan för utbildning på forskarnivå med tillhörande anvisningar

Bakgrund

Områdeskansliet för humanvetenskap tillsatte 2014-10-13 en arbetsgrupp med uppdrag att revidera mallar för allmänna och individuella studieplaner (SU FV-1.1.9–2947-14).

Bakgrunden var framför allt att det nya system för Universitetskanslersämbetets kvalitetsutvärderingar som föreslås från och med 2016 kommer att ställa ökade krav på kvalitetssäkring också av utbildning på forskarnivå. Arbetsgruppens uppdrag syftar till att säkerställa att de individuella studieplanerna på området utgör ett väl fungerande stöd i planering och uppföljning av doktorandens studier, bland annat med hänsyn till uppfyllelsen av examensmålen för utbildning på forskarnivå. Bedömningen var att denna fråga behöver hanteras enhetligt inom området och att den faller inom ramen för områdesnämndens ansvar för det övergripande kvalitets- och uppföljningsansvaret inom området.

Arbetsprocess

Arbetsgruppen har varit sammansatt för att säkerställa kanslikompetens från alla tre fakulteter och studierektorskompetens från flera institutioner. Arbetsgruppen har arbetat parallellt med att revidera mallarna för individuell och allmän studieplan. I juni 2015 beslutade områdesnämnden att fastställa mall för individuell studieplan och tillhörande anvisningar. Arbetet med allmän studieplan fortsatte under hösten 2015 i samma arbetsgrupp, som tillsattes på nytt under beredningen för utbildning på forskarnivå.

Förslag till ny mall med tillhörande anvisningar för allmän studieplan skickades i december på internremiss till områdets 3 fakultetsledningar, 29 institutioner/centra som ger utbildning på forskarnivå, centrala doktorandrådet samt Planeringsavdelningen.

Av de 21 svaren framkommer att remissinstanserna upplever att förslaget i allt väsentligt är väl genomtänkt och funktionellt, inte minst att det lämnar stort utrymme för institutionerna att lägga in element som är relevanta för deras respektive situation och institutionerna är positiva till hjälp med formuleringar för de punkter som måste ha ett visst innehåll för att svara mot högskoleförordning eller lokala föreskrifter.

Områdesnämnden för humanvetenskap

Av de konkreta synpunkter som rör innehållet i anvisningarna framkom framför allt att det bör tydligare skiljas mellan vad som ska finnas med i en allmän studieplan respektive det som ska finnas i en individuell studieplan, som då täcks av mall och anvisningar till de individuella studieplanerna. Detta rör särskilt punkterna 6.1 individuell studieplan, 6.2 handledning och andra resurser samt specificering av examinationsformerna under punkt 6.3 kurser och examination.

Efter remissomgången har arbetsgruppen justerat anvisningarna utifrån de synpunkter som inkommit och bedömer att föreliggande förslag är förankrat vid fakulteterna och fyller de områdeskrav som uppdraget omfattar. Underlaget har även föredragits för beredningen för utbildning på forskarnivå, som tillstyrker förslaget.

Beslut

Områdesnämnden för humanvetenskap beslutar att

- fastställa mall för allmän studieplan för utbildning på forskarnivå med tillhörande anvisningar enligt bilaga,
- den nya mallen med tillhörande anvisningar ska gälla vid fastställande av allmänna studieplaner från och med 31 mars 2016,
- samtliga allmänna studieplaner för utbildning på forskarnivå vid området ska vara reviderade i enlighet med den nya mallen senast 1 januari 2020,
- mallen och anvisningarna ska översättas till engelska.

Anvisningar för allmän studieplan för utbildning på forskarnivå vid Humanvetenskapliga området

Beslutade av Områdesnämnden för humanvetenskap 2016-03-15.

För varje ämne som utbildning på forskarnivå anordnas i ska det enligt högskoleförordningen (1993:100)¹ finnas en allmän studieplan. Därtill har Universitetsstyrelsen² och rektor³ beslutat om kompletterande föreskrifter.

För upprättande och revidering av allmän studieplan ska den mall som fastställts av områdesnämnden för humanvetenskap användas.

Den allmänna studieplanen fungerar som ett ramverk för utbildningen på forskarnivå. I de allmänna studieplanerna ska anges utbildningens uppläggning, urval och bedömningsgrunder i samband med prövning av sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen samt eventuell möjlighet att avsluta en del av utbildningen med licentiatexamen.⁴

Det är viktigt att doktorander och handledare lättillgängligt kan ta del av de allmänna studieplanerna och att doktorander och handledare blir informerade om den aktuella allmänna studieplanen vid starten av forskarutbildningen.

Allmänna studieplaner fastställs av respektive fakultetsnämnd efter förslag från berörd institutionsstyrelse.⁵ Förslaget bör ha tillstyrkts av handledarkollegiet eller motsvarande.

Anvisningarna för allmän studieplan innehåller på vissa ställen förslag till formuleringar, som ska ses som ett stöd vid upprättandet av en allmän studieplan men inte är heltäckande. Formuleringarna kan vid behov redigeras, då bör man dock vara noga med att kontrollera att samtliga punkter som täcks av förslagsformuleringen även återfinns i den nya formuleringen.

¹ SFS 1993:100

² *Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet*, Universitetsstyrelsen 2014-12-05, Dnr SU FV-1.1.2-3204-14, Regelboken, <http://www.su.se/regelboken/bok-2/forskarutbildning-och-forskning>.

³ *Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet*, Rektor 2014-12-18, Dnr SU FV-1.1.2-0138-14, Regelboken, <http://www.su.se/regelboken/bok-2/forskarutbildning-och-forskning>.

⁴ *Högskoleförordning och Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet*.

⁵ Se respektive fakultets besluts- och delegationsordning, Regelboken, <http://www.su.se/regelboken/bok-2/forskarutbildning-och-forskning>. Vid juridisk fakultet fattar forskningsutskottet majoriteten av de beslut som humanistiska och samhällsvetenskapliga fakultetsnämnderna har delegerat till institutionsstyrelserna.

1. Beslut

Lokala regler

Under den här rubriken i mallen ska beslutande organ, datum för beslut, datum för revidering (-ar) samt från och med vilket datum den allmänna studieplanen gäller anges.

Vid revidering bör man tänka på från vilket datum den nya allmänna studieplanen ska gälla, så att nyantagna doktorander kan genomföra sin utbildning enligt den allmänna studieplan som funnits tillgänglig under utlysningssperioden.

Förslag på formulering:

Denna allmänna studieplan för utbildning på forskarnivå i [ämne] är fastställd av [fakultet] fakultetsnämnden vid Stockholms universitet [ÅÅÅÅ-MM-DD], och reviderad [ÅÅÅÅ-MM-DD].

Den allmänna studieplanen gäller från och med [ÅÅÅÅ-MM-DD].

2. Ämnesbeskrivning

Lokala regler

Här beskrivs forskarutbildningsämnet. I förekommande fall ges även en tillämpad ämnesdefinition.

3. Utbildningens mål

Nationella regler

Examensmålen är formulerade i högskoleförordningens bilaga 2.

Lokala regler

Vid Stockholms universitet ska antagning till utbildning på forskarnivå i huvudsak ske till sådan utbildning som avslutas med doktorsexamen. Om särskilda skäl föreligger kan Områdesnämnden besluta att antagning kan ske till del av utbildning på forskarnivå som avslutas med licentiatexamen omfattande minst 120 högskolepoäng.⁶ Områdesnämnden har vidaredelegerat beslutsrätten till fakultetsnämnderna (se respektive fakultets delegationsordning).

⁶ Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.

Det ska framgå av den allmänna studieplanen om antagning till utbildning på forskarnivå som ska avslutas med licentiatexamen eller etappavgång för licentiatexamen tillåts eller inte.

Förslag på formuleringar:

Utbildning på forskarnivå i [ämne] kan avslutas med licentiatexamen eller doktorexamen.
eller

Antagning till utbildning på forskarnivå i [ämne] sker endast till studier som avslutas med doktorexamen.

En doktorand i [ämne] kan avlägga licentiatexamen som en etapp i sin utbildning på forskarnivå. Licentiatetappen är inte obligatorisk för [relevant förled] doktorexamen.
eller

Licentiatexamen som en etapp i utbildning på forskarnivå i [ämne] är inte tillåten.

3.1 Doktorsexamen

Nationella regler

Examensmålen för doktorexamen från högskoleförordningens bilaga 2 är införda i mallen.

Lokala regler

Avsnittet utgörs av en standardtext som är införd i mallen och får ej redigeras.

Under ”Övrigt” i de nationella examensmålen kan eventuella lokala examensmål läggas till för det aktuella forskarutbildningsämnet. Dessa lokala examensmål utgör då de ”preciserade krav” som varje högskola själv kan bestämma.⁷ Formuleras inga lokala examensmål kan man stryka punkten ”Övrigt”.

3.2 Licentiatexamen

Nationella regler

Examensmålen för licentiatexamen från högskoleförordningens bilaga 2 är införda i mallen.

Lokala regler

Avsnittet utgörs av en standardtext som är införd i mallen och får, förutsatt att licentiatexamen tillåts, ej redigeras. Om varken antagning till utbildning på forskarnivå som ska avslutas med licentiatexamen eller etappavgång för licentiatexamen tillåts, stryks detta avsnitt i sin helhet.

⁷ Bilaga 2 till högskoleförordningen.

Under ”Övrigt” i de nationella examensmålen kan eventuella lokala examensmål för licentiatexamen läggas till för det aktuella forskarutbildningsämnet. Dessa lokala examensmål utgör då de ”preciserade krav” som varje högskola själv kan bestämma.⁸

Formuleras inga lokala examensmål kan man stryka punkten ”Övrigt”

4. Behörighet och förkunskapskrav

Nationella regler

För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs det att den sökande

1. har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som högskolan kan ha föreskrivit, och
2. bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen. (7 kap. 35 § högskoleförordningen)

Ovanstående stycke från högskoleförordningen kan skrivas in i den allmänna studieplanen. I så fall ska texten föras in i sin exakta formulering utan ändringar.

Lokala regler

För tydlighetens skull kan det här även anges när behörigheten ska vara uppfylld, exempelvis vid sista utlysningdag, en månad efter sista utlysningdag eller vid antagning m.m.

Vill man varken hänvisa till högskoleförordningen eller specificera tidpunkt för när behörigheten ska vara uppfylld skrivs ingen text under punkt 4.

4.1 Grundläggande behörighet

Nationella regler

Grundläggande behörighet till utbildning på forskarnivå har den som har

1. avlagt en examen på avancerad nivå,
2. fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller
3. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Högskolan får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl.

⁸ Bilaga 2 till högskoleförordningen.

Lokala regler

Avsnittet utgörs av en standardtext som är införd i mallen. Formuleringen är från högskoleförordningen.⁹ Texten får ej redigeras.

Texten ska kompletteras med en hänvisning till vilket organ som beslutar om undantag från kravet på grundläggande behörighet (se respektive fakultets delegationsordning).

4.2 Särskild behörighet

Nationella regler

De krav på särskild behörighet som ställs skall vara helt nödvändiga för att studenten skall kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse

1. kunskaper från högskoleutbildning eller motsvarande utbildning,
2. särskild yrkeserfarenhet, och
3. nödvändiga språkkunskaper eller andra villkor som betingas av utbildningen.¹⁰

Lokala regler

Här anges den ämnesspecifika särskilda behörigheten med hänsyn till ovanstående reglering i högskoleförordningen (Nationella regler, punkter 1-3), med särskild hänsyn tagen till att de krav på särskild behörighet som ställs ska vara helt nödvändiga för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kriterier för urval av behöriga sökanden anges under punkt 5.1.

När det gäller språkraven bör man ta hänsyn till att universitetet enligt språkpolycyn i så hög grad som möjligt ska sträva mot att vara parallellspråkigt, vilket innebär att svenska och engelska fungerar som parallella vetenskapsspråk.¹¹

Varje ämne måste dock ta ställning till hur respektive doktorand kan bidra till forskningsmiljön, och hur arbetsmiljön påverkas för svensktalande av att gå över till ett annat språk som arbetspråk. Man bör också överväga hur en icke svensktalande doktorands situation påverkas, dels med avseende på arbetsmiljön, dels för möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen, av att inte behärska svenska. Det finns inga juridiska hinder mot att ställa upp krav på svenska, exempelvis ett godkänt Tisus-prov.

⁹ 7 kap. 39 § högskoleförordningen.

¹⁰ 7 kap. 40 § högskoleförordningen.

¹¹ se särskilt avsnittet Medveten språkanvändning respektive Riktlinjer för språkanvändning vid Stockholms universitet i *Språkpolicy vid Stockholms universitet* (Rektor 2011-09-29, dnr SU 209-1772-10).

Förslag på formuleringar:

För att erhålla särskild behörighet för tillträde till utbildning på forskarnivå i [ämne] krävs att med godkänt resultat genomgått kurser på avancerad nivå om minst [antal] hp inom huvudområdet [huvudområde] inklusive ett examensarbete om minst [antal] hp.

För särskild behörighet krävs därutöver att den sökande har kunskaper i svenska [och/eller] engelska [och/eller det tilltänkta avhandlingsspråket alternativt ett annat relevant språk]. Språkfärdigheterna måste omfatta förmåga att läsa, tala och skriva på dessa språk.

Behörighetskraven kan uppfyllas även av den som inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kompetens.

Eventuell motsvarandebedömning av behörigheten görs av [beredande organ], och beslut fattas av [beslutande organ].

5. Utlysning och antagningsförfarande

Nationella regler

Till utbildning på forskarnivå får endast så många doktorander antas som kan erbjudas handledning och godtagbara studievillkor i övrigt och som har studiefinansiering enligt 7 kap. 36 § högskoleförordningen (7 kap. 34 § högskoleförordningen).

Högskolan får till utbildning på forskarnivå anta bara sökande som anställs som doktorand eller som beviljas utbildningsbidrag.¹² Högskolan får dock anta en sökande som har någon annan form av studiefinansiering, om högskolan bedömer att finansieringen kan säkras under hela utbildningen och att den sökande kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år när det gäller licentiatexamen eller konstnärlig licentiatexamen och åtta år när det gäller doktorsexamen eller konstnärlig doktorsexamen.¹³

Frågor om antagning avgörs av högskolan. Den som vill antas till utbildning på forskarnivå skall anmäla det inom den tid och i den ordning som högskolan bestämmer. När en högskola avser att anta en eller flera doktorander skall högskolan genom annonsering eller ett därmed likvärdigt förfarande informera om detta.

Någon information behöver dock inte lämnas

1. vid antagning av en doktorand som skall genomgå utbildningen inom ramen för en

¹² Universitetsstyrelsen beslutade 2012-09-28 att utbildningsbidrag avskaffas som finansieringsform för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet från och med den 1 juli 2015.

¹³ 7 kap. 36 § högskoleförordningen.

- anställning hos en annan arbetsgivare än högskolan,
 2. vid antagning av en doktorand som tidigare har påbörjat sin utbildning på forskarnivå vid ett annat lärosäte, eller
 3. om det finns liknande särskilda skäl.¹⁴

Högskoleförordningen reglerar grundprinciperna för vad som ska gälla för antagning. Om man vill ta med informationen i någon eller fler av ovanstående stycken i den allmänna studieplanen ska texten föras in ordagrant. Texten får i så fall inte redigeras.

Lokala regler

Under punkt 5 anges utlysningsdatum och sista ansökningsdag/ar samt övrig nödvändig information angående utlysningsprocessen och anvisningar om hur ansökan ska vara utformad.¹⁵

Studiefinansiering inom utbildningen på forskarnivå ska i normalfallet avse anställning som doktorand.¹⁶ I den allmänna studieplanen kan man precisera vad som gäller vid annan studiefinansiering än doktorandanställning.¹⁷ I så fall ska även hänvisas till att beslut om antagning av doktorander med annan studiefinansiering än doktorandanställning inte får vidaredelegeras längre än till fakultetsnämnds nivå.¹⁸

Förhållandet att studiefinansiering bedöms kunna säkras för tid motsvarande uppnåendet av kraven för licentiatexamen men inte för doktorsexamen utgör i sig inte ett särskilt skäl för att endast anta till utbildning på forskarnivå som avslutas med licentiatexamen.¹⁹

Här ska också hänvisas till att det i de fall antagning sker till utbildning som leder till licentiatexamen ska en förnyad vetenskaplig prövning samt en analys av finansieringsplanen göras om doktoranden önskar fortsätta till en doktorsexamen.

¹⁴ 7 kap.37 § högskoleförordningen.

¹⁵ *Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.*

¹⁶ 7kap.36 § högskoleförordningen.

En doktorandanställning finansieras i normalfallet genom anslagsmedel, men kan också finansieras av institutionen med externa medel. Externa medel kommer exempelvis från forskningsråd, forskningsstiftelser eller företag. Externa medel går till lärosätet, och är alltså inte knutna till en enskild doktorand.

¹⁷ En miniminivå för annan form av studiefinansiering är vad som kunde ha erhållits i form av doktorandanställning efter avdrag för skatt (*Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet*).

¹⁸ *Besluts- och delegationsordning för Stockholms universitet*, Rektor 2015-06-25, Dnr SU FV-1.1.2-2168-15.

¹⁹ *Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.*

Därtill anges information om vad som gäller vid förnyad vetenskaplig prövning för doktorand som antagits till licentiatexamen och önskar fortsätta till doktorsexamen.²⁰

Om det anses relevant kan det anges hur särskild ordning tillämpas för undantagen från kravet på utlysning enligt 7 kap.37 § högskoleförordningen, annars hänvisas till fakultetens regelverk för ytterligare information.

Beträffande all sådan information som institutionen väljer att inte precisera under aktuell rubrik i den allmänna studieplanen ska det finnas en tydlig hänvisning till var ytterligare information återfinns (se respektive fakultets delegationsordning respektive Riktlinjer för utbildning på forskarnivå).

Förslag på formuleringar:

Beslut om antagning av sökande till utbildning på forskarnivå i [ämne] fattas av institutionsstyrelsen vid [institution]. Institutionsstyrelsen får inte vidaredelegera beslut om antagning. Institutionsstyrelsen får till utbildning på forskarnivå endast anta sökande som anställs som doktorand.

Beslut om antagning till utbildning på forskarnivå med annan finansiering än doktorandanställning fattas av [beslutande organ].

För ytterligare information om hur undantagen enligt 7kap. 37§ högskoleförordningen tillämpas hänvisas till [fakultet] riktlinjer för utbildning på forskarnivå.

I förekommande fall:

Beslut om antagning till utbildning på forskarnivå som avslutas med licentiatexamen fattas av [beslutande organ].

En doktorand som tidigare har varit antagen till utbildning på forskarnivå med licentiatexamen som slutmål, och efter avlagd licentiatexamen önskar fortsätta studierna i till doktorsexamen i samma ämne måste ansöka om att bli antagen vid ordinarie utlysningstillfälle. Antagning görs i förekommande fall enbart för studier under den tid som återstår fram till doktorsexamen.

Därtill ska under punkt 5. redogöras för följande:

- utlysningsdatum
- sista ansökningsdag/ar

²⁰ Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.

- övrig nödvändig information angående utlysningsprocessen
- anvisningar om hur ansökan ska vara utformad

5.1 Bedömningsgrunder och urvalskriterier

Nationella regler

Urval bland sökande som uppfyller kraven enligt 7 kap. 35 och 36 §§ högskoleförordningen ska göras med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. Högskolan bestämmer vilka bedömningsgrunder som ska tillämpas vid prövningen av förmågan att tillgodogöra sig utbildningen. Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får dock inte vid urval ge den sökande företräde framför andra sökande.²¹

Högskoleförordningen reglerar således grundprinciper för vad som ska gälla vid urval. Om man vill ta med informationen i det ovanstående stycket i den allmänna studieplanen ska texten föras in ordagrant. Texten får i så fall inte redigeras.

Varken beslutet att anta någon till utbildning på forskarnivå eller att anställa någon som doktorand går att överklaga.²²

Lokala regler

I den allmänna studieplanen ska för varje forskarutbildningsämne fastställas vilka bedömningsgrunder som ska tillämpas vid prövningen av förmågan att tillgodogöra sig forskarutbildningen i detta ämne.²³ Under punkt 5.1 anges därför bedömningsgrunderna (urvalskriterierna) som ska tillämpas vid prövningen av förmågan att tillgodogöra sig forskarutbildningen i ämnet. Exempel på kriterier kan vara:

- självständighet i analys och upplägg i tidigare arbeten
- problemformulering och stringens i tidigare arbeten och forskningsplan
- tidigare visad förmåga att hålla givna tidsramar
- metodologisk och vetenskaplig mognad
- kommunikations- och samarbetsförmåga

Under den här punkten kan det därtill ges en övergripande beskrivning av hur antagningsprocessen i regel ser ut, exempelvis rutiner för rangordningsprocessen, vilket organ

²¹ 7 kap. 41 § högskoleförordningen.

²² 12 kap. 2 § högskoleförordningen.

²³ *Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.*

som bereder ärendet, hur bedömningen går till, hur hänsyn tas till jävsproblematik, och andra aspekter som är av vikt. Väljer man att inte precisera detaljerna om antagningsprocessen i den allmänna studieplanen ska det finnas en tydlig hänvisning till var den informationen återfinns, och informationen bör då finnas lätt tillgänglig i skriftlig form.

Förslag på formulering:

[beredande organ] vid [institution] bereder i regel ansökningarna och gör urval
eller

[beredande organ] vid [institution] bereder i regel ansökningarna. Urvalet görs sedan av [beslutande organ].

Urval bland sökande som uppfyller kraven för grundläggande och särskild behörighet görs med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. De bedömningsgrunder som tillämpas vid urvalet är följande:

- Xxx
Xxx
- Xxx
- Osv...

Antagningsprocessen [övergripande beskrivning av antagningsprocessen eller hänvisning till var information om den finns]

6. Utbildningens innehåll och uppläggning

Lokala regler

I den allmänna studieplanen ska de olika delarna av utbildningen översiktligt knytas till examensmålen. De olika utbildningsmomenten ska tillsammans ge doktoranden förutsättningar att uppfylla samtliga examensmål.

Under rubrik 6 beskrivs fördelningen mellan kursdel och avhandlingsdel uttryckt i högskolepoäng och tid motsvarande heltidsstudier. Vidare beskrivs här eventuella parallella inriktningar/studiegångar inom ämnet.

Eventuella skillnader mellan utbildning som leder till licentiatexamen och utbildning som leder till doktorsexamen ska tydliggöras.

Det ska finnas en hänvisning till att detaljer i studiernas uppläggning bestäms under punkt 6.3 samt i den individuella studieplanen.

Under rubrik 6 beskrivs även hur samarbeten inom forskarskolor, cotutelle m.m. förhåller sig till det beslutade innehållet och upplägningen av utbildningen i ett ämne.²⁴

Förslag på formulering:

Utbildning på forskarnivå i [ämne] består dels av kurser om [antal] högskolepoäng, dels av en avhandling om [antal] högskolepoäng. 30 högskolepoäng motsvarar en termins heltidsstudier.

Utbildningen planläggs så att studierna kräver fyra läsår för doktorander som på heltid ägnar sig åt egen utbildning på forskarnivå. Därvid förutsätts att doktoranden dels ägnar sig helt åt studierna, dels utnyttjar undervisningen och handledningen effektivt. Om en doktorand begär det, får anställningen avse arbete på deltid, dock lägst 50 procent av heltid, d.v.s. åtta år.

Studietiden för att uppnå doktorexamen är fyra års heltidsstudier och omfattningen är 240 högskolepoäng. Utbildningen består av en kursdel om [antal] högskolepoäng och en avhandlingsdel omfattande [antal] högskolepoäng. Möjlighet finns att avlägga licentiatexamen efter 120 högskolepoäng, varav [antal] högskolepoäng skall utgöras av kurser och [antal] högskolepoäng av ett vetenskapligt arbete.

Samtliga doktorander som antas till utbildning på forskarnivå i [ämne] ska följa föreliggande allmänna studieplan. Eventuella samarbeten i form av cotutelle, enskild doktorands deltagande i forskarskola eller externfinansierade projekt kan endast påverka de individuella skillnaderna i utbildningen som dokumenteras i den individuella studieplanen.

Detaljer i studiernas uppläggning bestäms under punkt 6.3 samt i den individuella studieplanen.

I förekommande fall:

Utbildning på forskarnivå i [ämne] finns med följande inriktningar:

Inriktning A

Inriktning B

²⁴ Rektor har 2013-09-19 fattat beslut om *Rutiner för ingående av avtal om cotutelle vid Stockholms universitet* (dnr SU FV 6.1.1-2654-13) som kompletterar *Rutiner för avtalsarbete vid Stockholms universitet* (dnr SU FV 1.1.2-2685-13). Båda dessa bör iakttas i arbetet med att ta fram ett cotutelleavtal, <http://www.su.se/regelboken/bok-1/%C3%B6vergripande-f%C3%B6reskrifter>.

6.1 Individuell studieplan

Nationella regler

För varje doktorand ska det upprättas en individuell studieplan. Planen ska innehålla högskolans och doktorandens åtaganden och en tidsplan för doktorandens utbildning. Planen ska beslutas efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare.

Den individuella studieplanen ska regelbundet följas upp och efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare ändras av högskolan i den utsträckning som behövs. Utbildningstiden får förlängas bara om det finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, ledighet för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet.²⁵

Lokala regler

Den individuella studieplanen ska innehålla en finansieringsplan för doktorandens utbildning, uppgifter om hur doktorandens handledning är organiserad och vad som i övrigt behövs för att utbildningen hela tiden ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt. Den individuella studieplanen ska följas upp minst en gång per år.²⁶

Under rubrik 6.1 beskrivs att en individuell studieplan ska finnas för samtliga doktorander, samt övergripande om vad den individuella studieplanen innehåller och rutiner för upprättande, revidering och uppföljning av individuella studieplaner.

Vidare ska den allmänna studieplanen hänvisa till Humanvetenskapliga områdets gemensamma anvisningar och formulär för individuella studieplaner.²⁷

Förslag på formulering:

Individuella studieplaner ska upprättas för samtliga aktiva doktorander i [ämne]. Den individuella studieplanen innehåller högskolans och doktorandens åtaganden, en finansieringsplan och en tidsplan för doktorandens utbildning. Planen fastställs av [beslutande organ] efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare.

²⁵ 6 kap.29 § högskoleförordningen.

²⁶ Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.

²⁷ <http://www.su.se/hjs/regelverk-och-beslut/riktlinjer/riktlinjer-för-utbildning/individuell-studieplan-1.250280>.

Den individuella studieplanen följs upp minst en gång per år efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare och ändras av högskolan i den utsträckning som behövs.

För detaljer beträffande upprättande, hantering och uppföljning av de individuella studieplanerna hänvisas till 6 kap 29 och 30 §§ högskoleförordningen, Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet samt Humanvetenskapliga områdets anvisningar och [fakultet] fakultetens riktlinjer.

6.2Handledning och andra resurser

Nationella regler

För varje doktorand ska det utses minst två handledare. En av dem ska utses till huvudhandledare. Doktoranden har rätt till handledning under utbildningen så länge inte rektor med stöd av 6 kap. 30 § högskoleförordningen beslutar något annat. En doktorand som begär det ska få byta handledare.²⁸

Om en doktorand i väsentlig utsträckning åsidosätter sina åtaganden enligt den individuella studieplanen, ska rektor besluta att doktoranden inte längre ska ha rätt till handledning och andra resurser för utbildningen. Innan ett sådant beslut fattas ska doktoranden och hans eller hennes handledare ges möjlighet att yttra sig. Prövningen ska göras på grundval av deras redogörelser och annan utredning som är tillgänglig. Vid bedömningen ska det vägas in om högskolan har fullgjort sina egna åtaganden enligt den individuella studieplanen. Beslutet ska vara skriftligt och motiverat.²⁹ Ett beslut om indragning av resurser enligt 6 kap.30 § högskoleförordningen kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan.³⁰

Om resurserna för utbildningen har dragits in enligt 6 kap. 30 § högskoleförordningen kan doktoranden efter ansökan hos rektor få tillbaka sin rätt till handledning och andra resurser. Doktoranden måste då genom att visa upp ett tillkommande studieresultat av beaktansvärd kvalitet och omfattning eller på något annat sätt göra sannolikt att han eller hon kan fullgöra sina återstående åtaganden enligt den individuella studieplanen.³¹

Lokala regler

²⁸ 6 kap. 28 § högskoleförordningen.

²⁹ 6 kap. 30 § högskoleförordningen.

³⁰ 12 kap. 2 § högskoleförordningen p.5.

³¹ 6 kap. 31§ högskoleförordningen.

Universitetet ska anordna utbildning av handledare. Minst en av handledarna för en doktorand ska ha genomgått en sådan utbildning eller av områdesnämnden bedömts ha motsvarande kompetens.³²

Under rubrik 6.2 ges övergripande information om handledning som gäller för samtliga doktorander i ett ämne, eventuella krav på handledarnas anknytning till (anställning vid) Stockholms universitet och institution, handledernas vetenskapliga kompetens, handledartid, byte av handledare m.m. i enlighet med vad respektive fakultet har fastställt i sina riktlinjer.

Högskoleförordningen kräver att doktorander ska ges ”godtagbara studievillkor i övrigt”.³³ Dessa ska förstås som så att arbetsplats tillhandahålls och att doktoranden ges de arbetsvillkor som erfordras för utbildningen.³⁴

Under punkt 6.2 ska således redogöras för följande:

- att minst två handledare ska utses för varje doktorand vid utbildningens början och en av dessa ska utses till huvudhandledare, samt uppgift om vilket beslutande organ som utser handledare.
- övergripande information om som gäller för samtliga doktorander i ett ämne avseende handledning, så som eventuella krav på handledarnas anknytning till (anställning vid) Stockholms universitet och institution, handledernas vetenskapliga kompetens, handledartid mm.
- att en doktorand som begär det ska få byta handledare och till vilket beslutande organ anhållan om byte av handledare ska ställas till
- övergripande information om vilka övriga resurser, utöver handledning, doktoranderna har tillgång till vid institutionen.
- att en doktoranden har rätt till handledning under utbildningen så länge inte rektor med stöd av HF 6 kap 30§ beslutar något annat.
- att rektor kan besluta att en doktorand inte längre ska ha rätt till handledning och andra resurser för utbildningen om doktoranden i väsentlig utsträckning åsidosätter sina åtaganden enligt den individuella studieplanen, med en hänvisning till Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet samt Anvisningar för individuell studieplan vid det Humanvetenskapliga området för ytterligare information.

³² Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.

³³ 7 kap. 34 § högskoleförordningen.

³⁴ Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.

- att ytterligare detaljer rörande handledning och andra resurser bestäms i den individuella studieplanen.

6.3 Kurser och examination

Nationella regler

Prov som ingår i utbildning på forskarnivå ska bedömas enligt det betygssystem som högskolan föreskriver.³⁵

Lokala regler

Med *prov* avses i detta sammanhang andra examinationer inom utbildningen än disputation (och licentiatseminarium). Ett prov (examinationen) ska utformas så att doktoranden med en prestation kan visa om han eller hon uppfyller målen med kursen/provet. Betyg på prov sätts av en av universitetet särskilt utsedd lärare, examinator. Exempel på former för prov kan vara skriftlig salsexamination, annan skriftlig uppgift, muntlig tentamen, praktisk uppgift och prestation vid seminarium eller konferens. Prov ingår vanligtvis i en kurs.

Kurs är i detta sammanhang ett samlingsbegrepp för de poänggivande utbildningsmomenten på forskarnivå med innehåll som ska examineras i syfte att säkra doktorandens uppfyllelse av ett eller flera examensmål. En kurs kan organiseras i olika former, som traditionell föreläsning eller annat slag av lärarledd undervisning, seminarier, konferenser, självstudier (läskurs), laborationer eller exkursioner, m.m.

Omfattningen av kursdelen i utbildningen samt eventuell fördelning över obligatoriska och övriga kurser ska framgå av den allmänna studieplanen. Om det i ämnet finns inriktningar/studiegångar som särskiljs med olika obligatoriska kurser ska dessa studiegångar preciseras här.

Doktorander som undervisar inom utbildningen på grundnivå eller avancerad nivå ska ha genomgått inledande högskolepedagogisk utbildning eller på annat sätt förvärvat motsvarande kunskaper.³⁶ Det anges om kursen i högskolepedagogisk utbildning kan ingå i utbildningens kursdel eller ska läsas inom ramen för institutionstjänstgöringen.

Under punkt 6.3 ska således redogöras för följande:

- Antal högskolepoäng i obligatoriska kurser
- Antal högskolepoäng i övriga kurser

³⁵ 6 kap. 32 § högskoleförordningen.

³⁶ *Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.*

- I förekommande fall antal högskolepoäng i andra undervisningsmoment som examineras
- Hänvisning till att examinationsformerna framgår av de individuella studieplanerna
- I förekommande fall skillnader mellan inriktningar
- I förekommande fall skillnader mellan studier som leder till licentiatexamen respektive doktorsexamen
- Specificering av den högskolepedagogiska utbildningens roll

Beroende på ämne kan här även ställning tas till behovet av kurser i forskningsetik. Detta görs antingen på ämnesnivå eller med en hänvisning att det planeras för enskild doktorand i dennes individuella studieplan beroende på forskningsinriktning.

6.3.1 Tillgodoräknande

Lokala regler

Under denna rubrik beskrivs vad som gäller vid tillgodoräknande av tidigare utbildning, kunskaper och färdigheter som har förvärvats i yrkesverksamhet samt tillgodoräknande av utbildning på forskarnivå vid annat lärosäte.

Det ska av den allmänna studieplanen framgå

- vilka kriterier som gäller för ett tillgodoräknande
- eventuella begränsningar avseende omfång
- möjligheten att tillgodoräkna sig utbildning på grundnivå och avancerad nivå
- hur ansökan ska se ut
- vilket organ som fattar beslut om tillgodoräknannden
- hur tillgodoräknannden påverkar studietiden, exempelvis att den finansierade tiden av utbildningen förkortas i motsvarande omfattning enligt principen en vecka per 1,5 tillgodoräknade högskolepoäng

Här ska också hänvisas till att det som eventuellt tillgodoräknas inte får ingå i behörighetskraven som var gällande vid antagningen.

6.3.2 Övriga obligatoriska moment

Lokala regler

Här anges alla övriga obligatoriska moment som ingår i utbildningen som inte genererar högskolepoäng.

Det kan t ex röra slutseminarium eller annan typ av slutgranskning innan disputation, forskarseminariernas roll inom utbildningen och regler som gäller för deltagande och i förekommande fall presentation av forskningsresultat m.m.

6.4 Doktorsavhandling och disputation

Nationella regler

Av examensbeskrivningen för doktorsexamen och konstnärlig doktorsexamen framgår att det för dessa examina krävs bland annat en godkänd doktorsavhandling. Doktorsavhandlingen ska ha försvarats muntligen vid en offentlig disputation. Vid disputationen ska det finnas en opponent.³⁷

Vid betygssättning av doktorsavhandlingen ska minst en person delta som inte är verksam vid den högskola där doktoranden examineras.³⁸

Högskolan får meddela föreskrifter om det betygssystem som ska användas och om disputationen och betygssättningen i övrigt.³⁹

Lokala regler

Under rubrik 6.5 ges information om hur avhandlingen ska utformas och vilka krav som ställs. Vidare ska det framgå krav på kvalitet och omfattning av exempelvis den inledande sammanfattningen (kappan) vid en sammanläggningsavhandling, samt reglering av eventuellt medförfattarskap och att doktorandens bidrag i så fall tydligt ska kunna särskiljas.

Här preciseras på vilket eller vilka språk doktoranden får skriva sin avhandling, samt på vilket eller vilka språk disputationen får hållas. Vidare ska det framgå att doktorsavhandlingar skrivna på svenska ska ha en sammanfattning på engelska och vice versa. Avhandlingar skrivna på det språk som är utbildningens mål/föremål för studierna ska ha både en svensk och en engelsk sammanfattning.⁴⁰

Av den allmänna studieplanen bör det framgå att en doktorsavhandling bedöms med något av betygen underkänd eller godkänd, att hänsyn tas till såväl avhandlingens innehåll som det

³⁷ 6 kap. 33 § högskoleförordningen.

³⁸ 6 kap. 34 § högskoleförordningen.

³⁹ 6 kap. 35 § högskoleförordningen.

⁴⁰ *Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.*

offentliga försvaret av avhandlingen vid betygssättningen. Det ska framgå att betyg för en doktorsavhandling beslutas av en betygsnämnd, som utses särskilt för varje avhandling.⁴¹

Under punkt 6.5 ska således redogöras för:

- att det behövs en godkänd avhandling för att kunna få doktorsexamen
- i förekommande fall specificerade krav på kvalitet och omfattning av den inledande sammanfattningen (kappan) vid en sammanläggningsavhandling, eventuellt antal artiklar och eventuella krav på publicering
- i förekommande fall specificering av vad som gäller vid medförfattarskap
- vilket eller vilka språk avhandlingen får eller ska skrivas på
- att doktorsavhandlingar skrivna på svenska ska ha en sammanfattning på engelska och vice versa alternativt att avhandlingar skrivna på det språk som är utbildningens mål/föremål för studierna ska ha både en svensk och en engelsk sammanfattning

Vidare ska det ges kortfattad information om disputationen och en hänvisning till fakultetens särskilda regelverk kring disputation:

- att avhandlingen ska försvarats muntligen vid en offentlig disputation
- vilket eller vilka språk disputationen får hållas på
- att en doktorsavhandling bedöms med något av betygen underkänd eller godkänd
- att hänsyn tas till såväl avhandlingens innehåll som det offentliga försvaret av avhandlingen vid betygssättningen
- att det finns en opponerare
- att betyg för en doktorsavhandling beslutas av en betygsnämnd, som utses särskilt för varje avhandling.
- att minst en person deltar vid betygssättning som inte är verksam vid lärosätet

6.5 Licentiatuppsats och licentiatseminarium

Lokala regler

Av den allmänna studieplanen ska framgå att även en licentiatuppsats bedöms med något av betygen underkänd eller godkänd och att examinationen sker i samband med ett offentligt utlyst licentiatseminarium.⁴² Det hänvisas till att licentiatseminariet tillkännages i god tid och att uppsatsen finns tillgänglig vid institutionen i god tid innan seminariet. Det ska framgå att

⁴¹ Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.

⁴² Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet.

det vid ett licentiatseminarium utses en opponent och en examinerator eller en betygsnämnd samt att handledare inte får delta i betygsättningen av uppsatsen.

Om etappavgång med licentiatexamen tillåts i ämnet anges här således information som motsvarar den under punkt 6.4.

Av den allmänna studieplanen ska framgå hur en fortsättning till doktorsexamen hanteras vad gäller relationen mellan licentiatuppsatsen och eventuell doktorsavhandling.

Tillåts varken antagning till eller etappavgång för licentiatexamen, stryks punkt 6.5.

7. Övergångsregler

Lokala regler

Här anges vad som gäller för doktorander antagna enligt tidigare allmänna studieplaner, samt övriga övergångsbestämmelser.

Förslag på formulering:

Doktorander som har antagits innan den allmänna studieplanen börjat gälla, kan efter samråd med huvudhandledare och studierektor, begära att få gå över till denna studieplan. Begäran ska ställas till [beslutande organ]. Den individuella studieplanen ska då uppdateras.

8. Övrigt

Under punkt 8 kan man lägga till information som inte ryms under de andra rubrikerna.

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i [ämne]

[engelsk benämning]

1. Beslut

2. Ämnesbeskrivning

3. Utbildningens mål

3.1 Doktorsexamen

Doktorsexamen uppnås efter att doktoranden fullgjort en utbildning om 240 högskolepoäng inom ett ämne för utbildning på forskarnivå.

Kunskap och förståelse

För doktorsexamen ska doktoranden

visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet, och

visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För doktorsexamen ska doktoranden

visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,

visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,

Områdesnämnden för humanvetenskap

med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,

visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,

visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och

visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För doktorsexamen ska doktoranden

visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och

visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling)

För doktorsexamen ska doktoranden ha fått en vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling) om minst 120 högskolepoäng godkänd.

Övrigt

För doktorsexamen med en viss inriktning ska också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.

3.2 Licentiatexamen

Licentiatexamen uppnås antingen efter att doktoranden fullgjort en utbildning om minst 120 högskolepoäng inom ett ämne för utbildning på forskarnivå, eller efter att doktoranden fullgjort en del om minst 120 högskolepoäng av en utbildning som skall avslutas med doktorsexamen, om högskolan beslutar att en sådan licentiatexamen kan ges vid högskolan.

Kunskap och förståelse

För licentiatexamen skall doktoranden

visa kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För licentiatexamen skall doktoranden

visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,

visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, och

visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För licentiatexamen skall doktoranden

visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,

visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och

visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Vetenskaplig uppsats

För licentiatexamen skall doktoranden ha fått en vetenskaplig uppsats om minst 60 högskolepoäng godkänd.

Övrigt

4. Behörighet och förkunskapskrav

4.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet till utbildning på forskarnivå har den som har

avlagt en examen på avancerad nivå,

fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller

på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Högskolan får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl.

4.2 Särskild behörighet

5. Utlysning och antagningsförfarande

5.1 Bedömningsgrunder och urvalskriterier

6. Utbildningens innehåll och uppläggning

6.1 Individuell studieplan

6.2Handledning och andra resurser

6.3 Kurser och examination

6.3.1 Tillgodoräknande

6.3.2 Övriga obligatoriska moment

6.4 Doktorsavhandling och disputation

6.5 Licentiatuppsats och licentiatseminarium

7. Övergångsregler

8. Övrigt